

Ilay den Boer kantelt de wereld weer

Door: Moon Saris – www.mswoord.web-log.nl

Een jaar of zeven, acht is ze, het meisje dat antwoordt op Ilay den Boers vraag ‘Zou jij gaan?’ Het is midden in de voorstelling ‘Zoek het lekker zelf uit’ en tussen de gezellig klets en kinderspelletjes door heeft Ilay het verhaal verteld van zijn opa. Die is als jongetje met zijn ouders van Duitsland naar Israël gevlucht, gaf als jongvolwassene een tijdlang les in Frankrijk en ging op verzoek van zijn ouders terug naar de – inmiddels – staat Israël om die te verdedigen tegen weer een nieuwe bedreiging van de Joden. ‘Als hij niet zou gaan, was het misschien voor niks wat hij die kindjes allemaal leerde over dat land, de taal enzo.’ Bam.

De grote mensen in het publiek zijn ontzettend betrokken bij wat Ilay ze allemaal voorschotellet en ze schromen niet om op al zijn vragen antwoord te geven. Wie is je held, ben je wel eens uitgescholden; geen punt. Maar op deze enorme gewetensvraag – moet een pacifist gaan vechten voor de goede zaak? – blijven ze met een ‘weet niet’ het antwoord schuldig. Alleen dat kleine meisje, dat durft over deze heikele kwestie een mening te hebben en pakt zo maar even de kern van de overweging beet.

En toch vragen volwassenen zich af of ‘Zoek het lekker zelf uit’ wel geschikt is voor kinderen. Het Joods-Palestijnse conflict, jongens, dat gaat kindjes toch echt boven hun kop. Ja, misschien, maar de belevenissen van een opa en een kleinzoon die over hem vertelt gaat dat niet. En de kinderen hoeven heus niet alles te begrijpen; ze hoeven niet te weten wat een woord als ‘gruwelen’ betekent om te beseffen dat hier, vandaag, in deze voorstelling vooral van ze wordt gevraagd altijd zelf na te blijven denken. Om niet alleen van binnen naar buiten, maar ook van buiten naar binnen te kijken. Wat er ook gebeurt, hoe betrokken je er ook bij bent, hoe overweldigd je ook bent door emoties.

Want dat is typisch Ilay den Boer: hij sleept je als een ware volksmenner mee in zijn misschien wel gevaarlijk gedachtepatroon. Hij hitst je op, stuurt je als een groot dirigent een bepaalde kant op, overtuigt je van zijn gelijk, maakt dat je gelooft dat wat hij vertelt de waarheid en niets dan de waarheid is. En draait dan de boel faliekant om. Want hij wil je helemaal niet overtuigen van een bepaalde mening, hij wil je helemaal niet een bepaalde kant op duwen. Hij wil juist dat je iets van alle kanten bekijkt. Dat hij zegt: ‘In Het Beloofde Feest belicht ik de kwestie vanuit alle perspectieven’ betekent niet dat je alle zes delen moet hebben gezien om verschillende perspectieven te hebben gezien. Ieder deel op zich is een uitnodiging zo naar de wereld te kijken. Want een opa kan een held zijn in de ogen van de commandant omdat ie een granaat in een tank gooide, in de ogen van Israël omdat hij honderden kinderen hielp met hun oorlogstrauma’s en in de ogen van zijn kleinzoon omdat hij de gaafste speurtochten uitzette en zo goed kon knutselen. En een voorstelling kan heel wel geslaagd zijn omdat ie je meesleepte, omdat ie je boos maakte, omdat je er anderhalf uur over hebt nagepraat of omdat het zo leuk was om door de zaal te mogen rennen.